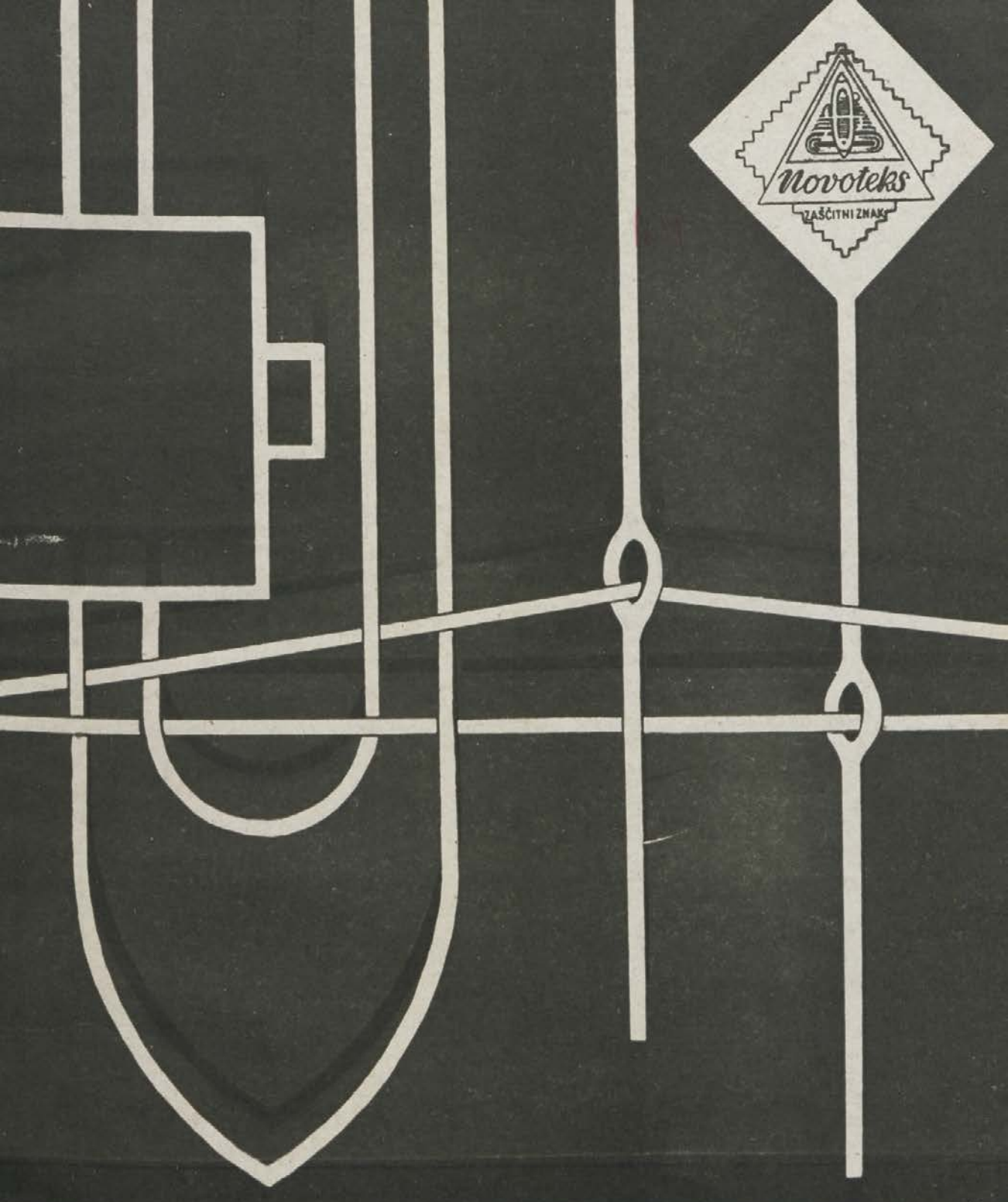

Novoteks

GLASILO DELAVSKEGA SVETA

LETO V. ★ 1984 ★ ŠT. 1

NOVOTEKS

glasilo delavskega sveta

Tekstilne tovarne

NOVOTEKS

Novo mesto

1964

Letnik V.

Št. 1 (40)

Januar

Izdaja:

delavski svet

Ureja:

uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Samo Medic

Naslov uredništva:

Novoteks, Novo mesto

Foersterjeva 10

telefon 21-030

Zunanja oprema:

Bojan Brovet

Tisk naslovne strani

in vezava

Valvasorjeva tiskarna

in knjigoveznica

Videm-Krško

Naklada:

850 izvodov

VSEBINA:

- Iz zasedanj samoupravnih organov
- O delu občinske skupščine
- Bolezenski izostanki v mesecu decembru 1963
- Nesreče pri delu in na poti na delo v drugi polovici decembra 1963 in v začetku januarja 1964
- Stanje izplačanega in povrnjenega nadomestila bolezenskih izostankov za mesec november in december ter za leto 1963
- Pravice zavarovancev do zobnoprótetičnih del
- Vnetje želodca
- Potovanje v Sofijo in Carigrad
- Pravilna rešitev novoletne nagradne križanke
- Naša kronika

IZ ZASEDANJ SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Na 16. rednem zasedanju dne 26.12.1963 je delavski svet poslušal poročilo o delu upravnega odbora ter razpravljajal o rekonstrukciji predilnice mikane preje in o količinskem in finančnem planu za leto 1964.

Na predlog upravnega odbora so bili sprejeti sklepi, da se za investicijsko vzdrževanje določi kalkulatorna stopnja 8 % od nabavne vrednosti osnovnih sredstev. Od preteklega leta je bila kvota povišana za 3 %, ker so v letošnjem letu v načrtu večja rekonstrukcijska dela, kot je adaptacija stavbe predilnice mikane preje, zamenjava parnega kotla itd. Za reklamo in propagando je bilo določenih 10.000.000 din, za reprezentančne izdatke pa 1.500.000 din. Dopolnjen je bil tudi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, in sicer v tem, da se kurirju dovoli uporaba lastnega motopa v službene namene. Za prevoženi km se mu plača 8 din, vendar pa mesečno ne več kot 2.000 din. Potrjena je bila tudi nabava 10 komadov statev za tkalnico.

Ker se je naše podjetje specializiralo za proizvodnjo tkanin iz česane volne, dela predilnica mikane preje le še uslužnostna dela za druga podjetja. Strojni park v predilnici je že zelo zastarel in izrabljen in je zato potreben zamenjave oziroma generalne obnove. Zaradi nerentabilnosti je delavski svet na predlog sveta enote predilnice mikane preje sklenil, da je treba vse stroje, ki jih predilnica mikane preje sedaj uporablja, prodati. Nabavijo pa naj se novi stroji za predilnico sintetične česane preje. V ta namen bo adaptirana obstoječa stavba ter prilagojena novim potrebam. Predvideva se, da bo rekonstrukcija izvršena v teku letošnjega leta, tako da bo nova predilnica v letu 1965 pričela delati s polno zmogljivostjo. Celotna rekonstrukcija bo veljala približno 450.000.000 din, kar bo krito delno iz lastnih sredstev, delno pa z najetim inozemskim kreditom. Z rekonstrukcijo predilnice se bo vrednost bruto proizvodnje dvignila na približno 7.000.000.000 din. V času, ko bodo adaptirali stavbo in montirali nove stroje, se bodo v predilnici zaposleni sodelavci prekvalificirali, tako da bomo imeli tedaj, ko bodo dela končana, potreben strokovni kader. Na nove pa bomo zaposlili še približno 150 delavcev.

Sprejet je bil količinski plan za leto 1964, ki predvideva, da bomo izdelali 1.100.000 m² oziroma 750.000 tekočih metrov tkanin v vrednosti 3.493.000.000 din. Česane preje bomo izdelali 630 ton, in sicer 261 ton volnene preje in 87 ton sintetične preje za domačo uporabo ter 232 ton triko in 60 ton mikane preje za prodajo v skupni vrednosti 1.056.600.000 din. Ker bo zaradi rekonstrukcije

delala predilnica mikane preje le 3 mesece, bo v tem času izdelala le 60 ton preje v vrednosti 150.000.000 din.

Finančni plan, ki ga je sprejel delavski svet, določa, da bo v letu 1964 za 4.700.000.000 din fakturirane realizacije. Celotni dohodek bo znašal 4.600.000.000 din. Materialnih stroškov bo za 2.451.870.000 din, amortizacija, razne obresti in prispevki pa bodo znašali 267.205.000 din. Splošnega in zveznega davka bomo plačali 843.980.000 din. Dohodek podjetja bo znašal 982.000.000 din. Bruto osebni dohodki bodo dosegli 480.100.000 din, neto osebni dohodki pa 279.691.000 din. Rednega prispevka za socialno zavarovanje bomo plačali 94.699.000 din in izrednega 11.011.000 din, v rezervni sklad podjetja pa bomo vplačali 174.641.000 din. Anuitete za osnovna sredstva bodo znašala 150.905.000 din, za sredstva skupne porabe pa 14.146.000 din.

Družbeni proizvod bo znašal 2.185.000.000 din, narodni dohodek pa 2.100.000.000 din.

V letu 1964 bo povprečno zaposlenih 813 oseb, tako da bo na enega zaposlenega prišlo 2.689.000 din družbenega proizvoda, narodnega dohodka pa 2.585.000 din. Vrednost bruto proizvodnje na enega zaposlenega bo znašala 5.780.000 din.

Pri povečanju zaposlenih za 2,65 % se predvideva povečanje bruto produkta za 9,76 %.

Plan izvoza predvideva, da bomo izvozili 50.000 m² tkanin in 80 ton preje v skupni vrednosti 503.000.000 din.

Finančni plan prodajalne predvideva realizacijo 203.000.000 din, kar predstavlja povečanje za 12,7 % v primerjavi z lanskim planom.

Na predlog svetov ekonomskih enot je delavski svet sklenil, da se oceni delovno mesto "tehnik" enako za vse enote. Ocenitev je 100 - 165 točk.

Nadalje je delavski svet sklepal o razhodovanju in odprodaji osnovnih sredstev, ki jih več ne potrebujemo. Razhodovanje oziroma odprodaje so predlagali sveti ekonomskih enot.

Upravni odbor podjetja je poleg finančnega plana za leto 1964 in kvot za investicijsko vzdrževanje, reklamo in reprezentanco razpravljajal in sklepal še o raznih prošnjah, ki jih je delno ugodno rešil, delno pa odklonil.

V decembru 1963 so vsi sveti obravnavali predlog o proizvodnih planih in proizvodni problematiki. S predlogi planov so se strinjali ter priporočili delavskemu svetu, da jih potrdi.

V razpravi o proizvodni problematiki je svet ekonomske enote apretura ugotovil, da zadnje čase zaostaja surovo blago v izšivalnici, ker so v nekaterih komadih velike napake. Sprejet je bil sklep, da se skliče sestanek s pregledovalci surovega blaga in se jih zadolži za točno evidenco slabih komadov. Sodelavci, ki stalno delajo napake, bodo premeščeni na slabše plačana delovna mesta.

Sprejeto je bilo tudi priporočilo, da se za izšivalke organizira strokovni tečaj, ko bo končan tečaj za tkalke.

Iz poročila o proizvodni problematiki v tkalnici je razvidno, da je bil količinski plan za november izpolnjen s 138,2 %. Količinska proizvodnja je zelo dobra. Kvaliteta pa je v zadnjem času precej padla. Kljub stalnemu opozarjanju nekateri delavci delajo še vedno slabe komade. Svet je pooblastil vodjo ekonomske enote, da tiste delavce, ki imajo stalno slabe izdelke, premesti na druga slabše plačana delovna mesta.

V težnji, da se tkalce strokovno čimbolj usposobi, se je organiziral tečaj, katerega bodo morali obiskovati vsi tkalci in tkalke. Teoretični del tečaja bo v prostem času, medtem ko bo praktični del med delovnim časom. Tečaj bo naenkrat obiskovalo 10 tkalcev in to toliko časa, dokler ne bodo opravili ustreznega izpita.

Svet ekonomske enote predilnica mikane preje je poleg razprave o količinskem planu razpravljajl o rekonstrukciji predilnice. S predlogom, da se preneha s proizvodnjo mikane preje in predilnice preuredi za proizvodnjo česane sintetične preje, se je svet v celoti strinjal in priporočil delavskemu svetu, da sprejme predlog rekonstrukcije.

Po razpravi o problemih v česalnici je svet ekonomske enote zadolžil tehnični sektor podjetja, da izdela predlog kolektivnega normiranja v česalnici. Delo po normi naj bi se obračunavalo od 1. januarja 1964.

Ko je svet ekonomske enote predilnica česane preje razpravljajl o proizvodni problematiki, je ugotovil, da se proizvodnja v decembru izboljšuje, vendar pa je zaradi že znanih ovir, ki so nastopile zlasti v drugem polletju, pričakovati izpad proizvodnje za približno 27.500 kg. Zara-

di izrabljenosti bo v letu 1964 potrebno postopoma izmenjati prstane na prstančevih strojih.

Sprejet je bil tudi predlog, da se čistilno - snežne kolkne veže na povprečno doseganje norm. Za proučitev te zadeve in za sestavo predloga je bila imenovana komisija, ki jo sestavljajo: Anica Žugelj I., Anton Gregorčič in Ljudmila Črnič. Komisija mora izdelati predlog do 1. februarja 1964. Iz proizvodnih rezultatov v predpordilnici je razvidno, da se je po uvedbi kolektivnih norm dvignila storilnost. Mesečno preseganje norm znaša 4 do 7 %.

Formirana je bila tudi remontna grupa pod vodstvom Ivana Kukmana. Naloga te grupe je, da postopoma obnavlja izrabljene dele.

Ker se včasih pojavljajo težave zaradi nepravčasno izdelane preje, je svet ekonomske enote mnenja, da tega ni kriva predilnica, pač pa bi bilo potrebno pravočasno poslati ustrezne dispozicije za izdelavo.

Svet ekonomske enote predlaga ugodno rešitev prošnje sodelavke Barice Dožič, ki prosi za povrnitev stroškov šolanja na ekonomski srednji šoli in povrnitev stroškov prevoza v šolo in nazaj. Prošnjo bo reševala komisija za stipendije in upravni odbor.

Jozhe Udovič

O DELU OBČINSKE SKUPŠČINE

Odborniki občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti so na skupni seji, ki je bila dne 25.12.1963, razpravljali o problematiki v kmetijstvu in o perspektivnem razvoju kmetijstva.

V kmetijski proizvodnji so bili doseženi v zadnjih letih uspehi, vendar pa niso zadovoljivi, ker zaostajanje kmetijske proizvodnje z ozirom na razvoj ostalih panog nujno narekuje pospešen razvoj.

Povečanje proizvodnje se lahko doseže le z dobro organizacijo proizvodnje na podružabljenih zemljiščih, kjer so dane možnosti mehanizacije ter s povečano storilnostjo kmetijskih obratov. Potrebno bi bilo tudi vključiti zasebne-

ga proizvajalca v pogodbeno proizvodnjo. Vzporedno s tem pa je treba reševati tudi družbeni standard na kmetijskih obratih.

Na teritoriju naše občine prevladujejo predvsem manjše posesti. Zaradi spremembe strukture kmečkega prebivalstva pada tudi tržnost, uporaba proizvodov pa se povečuje. Proizvodnja je namreč namenjena predvsem za kritje lastnih potreb in manj za tržišče. Izjemoma je le klavno govedo in prašiči.

Tudi delo strokovnih služb je bilo pomanjkljivo. Opuščena je bila pospeševalna služba za napredek proizvodnje v zasebnem sektorju. Stanje v sadjarstvu in vinogradništvu se iz leta v leto slabša. Iz objektivnih razlogov tudi niso bili organizirani ukrepi za zaščito rastlin.

Viden uspeh pa je bil dosežen pri pridelku pšenice in krompirja, medtem ko se kakovost ni dosti izboljšala.

Ugotovljeno je bilo tudi, da poraba gnojil narašča, medtem ko zaščita in zamenjava semen ni zadovoljiva.

Gospodarski razvoj občine je z graditvijo industrijskih obratov povzročil zelo naglo spremembo strukture prebivalstva.

Ugodne komunikacije in razpored večjih perspektivnih centrov v porečju Krke zajema širok krog kmečkega prebivalstva z malih kmetij v industrijska središča, ne da bi se pri tem selili iz vasi. Zaradi tega je nastala znatna sprememba strukture kmečkega prebivalstva, ki pa ne sprošča kmetijskih zemljišč, temveč le povečuje število nekmečkih lastnikov zemlje. S tem se znižuje blagovnost kmetijske proizvodnje, ker se večja potrošnja kmetov - delavcev. Ta pojav povzroča zmanjšanje ponudb kmetijskih proizvodov.

Na splošno do sedaj ni opaziti težjih posledic pri obdelavi zemljišč zaradi zmanjšanja delovne sile. Vprašanje obdelave zemljišč nastaja le pri večjih gospodarstvih, kjer manjka delovne sile oziroma kjer so lastniki starejše osebe. Vprašanje obdelave kmetijskih zemljišč pa bo kmalu postalo pereče, ker se odhod delovne sile naglo stopnjuje. Nastaja tudi problem, kako zagotoviti obdelavo zemljišč družbenega sektorja, ker so pogoji dela v kmetijstvu manj ugodni (deljen delovni čas, delovni prostor in nižji dohodki). Vse to nujno narekuje ogromne investicije v gospodarske objekte, stanovanja itd.

Seje občinske skupščine se je udeležila tudi zvezna poslanka ing. Angela Perovšek, ki je med drugim poudarila, da

je bilo reševanje kmetijskih problemov vedno na zadnjem mestu, da pa bo treba sedaj posvetiti več pozornosti tudi tej panogi in ji nuditi vsa pomoč.

Odborniki so razpravljali tudi o spremembi in dopolnitvi odloka o občinski taksi in občinskem prometnem davku za žagarske usluge ter o ustanovitvi in financiranju medobčinske inšpekcijske službe.

S. B.

BOLEZENSKI IZOSTANKI V MESECU DECEMBRU 1963

Naslednja tabela bo prikazala bolezenske izostanke za mesec december 1963 v primerjavi z mesecem decembrom 1962.

Oddelki	Štev. % na vseh del. boln. dni		Štev. % na boln. celov. dni brez porod. in nege druž. čl.		Štev. % na vseh del. v. boln. dni		Štev. % na boln. delov. dni brez porod.	
	Štev.	% na vseh del. boln. dni	Štev.	% na boln. celov. dni brez porod. in nege druž. čl.	Štev.	% na vseh del. v. boln. dni	Štev.	% na boln. delov. dni brez porod.
Uprava	76	3,84	46	2,32	103	4,61	95	4,24
Tkalnica	400	6,08	193	2,93	481	4,46	239	3,88
Predil.	186	9,05	119	5,79	165	8,24	113	5,64
Apretura	119	5,02	90	3,80	196	7,24	125	4,62
Zun. obr.	78	4,83	53	3,28	61	4,50	61	4,50
Metlika	272	4,79	160	2,82	413	7,86	194	3,69
Skupaj	1.131	5,58	661	3,26	1.419	6,76	877	4,17

Če primerjamo bolezenske izostanke v mesecu novembru, ko jih je bilo 4,55 %, vidimo, da je bil odstotek v mesecu decembru nekoliko nižji, in sicer 4,17 %. Vendar pa je procent bolniških izostankov v decembru 1963 precej višji kot v istem mesecu leta 1962, kar je razvidno iz tabele. Najvišji procent bolniških izostankov je bil v mesecu decembru v predilnici mikane preje (5,64 %), apreturi (4,62 %) ter zunanjih obratih (4,50 %). Najnižji procent je bil v obratu v Metliki (3,69 %).

Največ bolezenskih izostankov je bilo zaradi:

nege družinskega člana	121 dni	
gripe	112 "	
nesreč izven dela	109 "	
angine	66 "	
revmatizma	53 "	
raznih ženskih bolezni	48 "	itd.

Mirko Jakša

NESREČE PRI DELU IN NA POTI NA DELO
v drugi polovici decembra 1963 in v
začetku januarja 1964.

20. decembra se je ponesrečila pri delu Anica Cesar, tkalka.

Imenovana je skupaj s sodelavko čistila tkalski stroj. Ker je hotela očistiti skrinjice od spodaj, je pritisknila z nogo na sklopko ter jih dvignila. Ko je skrinjica spustila navzdol, so jo le-te udarile po prstu desne roke.

Do nezgode je prišlo zaradi tega, ker bi ponesrečenka morala prijeti zgornji del skrinjice s stegnjenimi prsti namesto s skrčenimi.

21. decembra se je ponesrečila pri delu Marija Vlašič, predilka v obratu II. v M.tliki.

Imenovana je med pogonom stroja čistila s krpo prstančev stroj v bližini pogonske jermenice. Nenadoma ji je pogonska jermenica zagrabila krpo za čiščenje. Ker je imela venjetno krpo navito okoli roke, je z roko udarila ob zaščitno pogonske jermenice ter si poškodovala prst na desni roki. Omenjena nezgoda naj bo v opozorilo, da se med pogonom ne sme čistiti strojev.

27. decembra se je ponesrečila na poti na delo Anica Gotlib, previjalka osnove.

Imenovana se je peljala skupaj s svojim možem z mopedom v službo. Na spolzki cesti je moped zaneslo, imenovana je padla z mopeča ter se poškodovala po glavi.

27. decembra se je ponesrečila pri delu Ljudmila Črnič, predilka v obratu Metlika.

Imenovana je čistila na pristančevem stroju valčke, na katerih se je nabrala volnena preja. Nenadoma ji je kljuka za čiščenje spodletela ter ji poškodovala dlan leve roke.

27. decembra se je ponesrečil pri delu Jože Golih, vzdrževalc strojev v apreturi.

Imenovani je brusil nože na stroju za striženje blaga. Ko se je hotel prepričati, če je nož dovolj nabrušen, je potegnil z roko po rezilu ter si lažje poškodoval prst leve roke.

Ker je bila nezgoda lažja, je svoje delo nadaljeval, vendar pa je pozneje prišlo do komplikacije, ter je moral iskati zdravniško pomoč.

6. januarja se je ponesrečil pri delu Alojz Samac, vlagalec osnove.

Imenovani je prišel k tkalskemu stroju, da bi izvršil popravilo pod strojem. Preden je začel popravljati stroj, je skupaj s tkalko dvignil valj za navijanje blaga ter ga poločil na stroj. Med popravilom pa je valj, ki je bil preslabo nameščen, padel na tla ter udaril imenovanega po desni nogi in mu poškodoval gleženj.

Mirko Jakša

STANJE IZPLAČANEGA IN POVRNJENEGA NADOMESTILA BOLEZENSKIH IZOSTANKOV ZA MESEC NOVEMBER IN DECEMBER TER ZA LETO 1963

V mesecu novembru in decembru se je stanje glede bolezenskih izostankov nekoliko izboljšalo. Novembra smo izplačali skupaj 644.276 din za bolezenske izostanke, zavod za socialno zavarovanje pa je povrnil 555.552 din za boleznine in 39.941 din za nezgode. V decembru je bilo izplačanih 649.398 din, nazaj pa smo dobili 576.313 din za boleznine in 39.023 din za nezgode pri delu.

Oglejmo si še stanje za leto 1963. Za boleznine in poškodbe pri delu do 30 dni smo izplačali 7.896.602 dinarjev, nazaj pa smo dobili za boleznine 6.504.367 din in za poškodbe 465.218 dinarjev. Izplačano vsoto smo presegli za 927.017 dinarjev oziroma za 11,3 % v naše breme. V letošnjem letu nam je komunalni zavod za socialno zavarovanje na novo odmeril stopnjo odstopljenega dela prispevka, in sicer za boleznine 1,48 % (sedanji 1,53 %) in za poškodbe 0,10 % (sedanji 0,11 %) od kosmatega osebnega dohodka, tako da bomo mogli še bolj štediti s sredstvi kot v preteklem letu.

Nekaj sprememb pravilnika o načinu uveljavljanja zdravstvenega varstva zavarovanih oseb

Skupščina Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja Novo mesto je na svojem zasedanju dne 27.12. 1963 sprejela pravilnik o spremembi pravilnika o načinu uveljavljanja zdravstvenega varstva zavarovanih oseb. Spremembe zadevajo predvsem tista določila pravilnika, ki govorijo o odrejanju zdravljenja v zavodih, specializiranih za zdravljenje s prirodnimi zdravilnimi sredstvi (n. pr. zdravilišča), ter določila, ki govorijo o prispevku zavarovanih oseb za neobvezno cepljenje ter ostala določila. S spremembami se iz postopka za odrejanje klimatičnega ali kopališkega zdravljenja izloča zdravniška komisija. Vse njene naloge, ki so bile po tem vprašanju v njeni pristojnosti, prevzamejo zdravniki poedinci, to je zdravniki splošne prakse ali zdravniki v bolnišnicah, kar je odvisno od tega, ali se zavarovana oseba zdravi v ambulanti ali v bolnišnici. Po novih določilih bomo vse zavarovane osebe pošiljali na klimatično ali kopališko zdravljenje zdravniki splošne prakse ali zdravniki bolnišnic, če so po mnenju le-teh izčrpane že vse možnosti ambulantnega oziroma bolnišničnega zdravljenja. S spremembami se seveda v ničemer ne menjajo krite-

riji za odrejanje takega zdravljenja, ampak se z njimi le vsklajujejo določila pravilnika z zakonskimi določili, pri katerih odreja način zdravljenja zdravnik poedinec. Kljub temu pa pravilnik še vedno omejuje dolžino zdravljenja v zdraviliščih, kar je seveda odvisno od potrebe in od tega, ali gre na klimatično ali kopališko zdravljenje. Po novih določilih je mogoče odobriti največ 28 dni klimatičnega in največ 21 dni kopališkega zdravljenja. Če pa zdravnik ugotovi, da bi bilo zdravljenje uspešno, se čas zdravljenja po napotnici podaljša do 7 dni, nad 7 dni pa ga lahko podaljša le zdravnik, ki je osebo napotil na zdravljenje na podlagi utemeljenega predloga zdraviliškega zdravnika. Z ozirom na zapleten postopek pri odrejanju in podaljševanju takega zdravljenja bo z novim načinom težko pričeti pred 1. februarjem tega leta in bodo zato zavarovanci do tega dne še vedno poklicani pred zdravniško komisijo.

Nove določbe pravilnika spreminjajo tudi odstotek udeležbe zavarovanih oseb pri neobveznem cepljenju. Od 1.1.1964, to je od dne, ko se je začel uporabljati spremenjen pravilnik, so zavarovane osebe dolžne prispevati k vsem stroškom za neobvezna cepljenja 50 % tako nastalih stroškov.

Z novimi določbami pravilnika se popravljajo tudi nekatera določila, ki niso bila v skladu z zakonskimi določili ali so si medsebojno nasprotovala. Tako se povrne zavarovani osebi, ki plača posamezne storitve, ker je te pravice uveljavila brez pravilno potrjene zdravstvene izkaznice, v višini, kot jih je plačala, in ne več v višini 75 %.

Spremenil se je tudi zakon, ki govori, da zavarovanki, porodnici, tudi če rodi mrtvega otroka ali če ji je otrok umrl po porodu, gre nadomestilo za ves čas 105 dni porodniškega dopusta. To tolmačenje se s tem spreminja, in sicer tako, da pripada zavarovanki, ki je rodila mrtvega otroka ali otroka, ki je umrl preden poteče 60 dni od rojstva, porodniški dopust do 60 dni po porodu.

Zdravstvena služba opozarja vse zavarovance, ki jim je zunanji zdravnik dal predlog za bolezenski stalež za nego otrok ali podobno, da takoj sporočijo pristojnemu zdravniku, da ga sprejme v stalež. Obenem se pozivajo vsi zavarovanci, ki gredo v bolnico brez napotnice našega zdravnika ali pa jih drug zdravnik pošlje v bolnico, da to sporočijo tukajšnjemu zdravniku, da bodo lahko pravočasno dobili nadomestila osebnega dohodka in ne bo nepotrebnega negodovanja. Vdor se ne bo držal teh navodil, posebno za predloge nega ožjih družinskih članov od drugih zdravnikov, ga ne bo mogel tukajšnji zdravnik sprejeti v stalež dela nezmožnih.

Mimica Seničar

PRAVICE ZAVAROVANCEV DO ZOBNOPROTETIČNIH DEL

Pravico do zobne proteze ima zdravstveno zavarovana oseba šele po izteku devetih mesecev neprekinjene zaposlitve. Če je zdravstveno zavarovana oseba prekinila delovno razmerje in se nato ponovno zaposlila, tako da ima v zadnjih dveh letih skupaj osemnajst mesecev delovne dobe, ima prav tako pravico do zobne proteze. To pravico ima vsak aktivni član socialnega zavarovanja kakor tudi njegova ožja družina: žena in otroci. Za člane širše družine socialno zavarovane osebe so predpisi drugačni. Da bi člani širše družine (n.pr. oče, mati, stari oče in stara mati) dosegli pravico do izdelave novih zob, je potrebno, da ima aktivni zavarovanec (torej tisti, ki je zaposlen in po katerem njegovi širši družini pripada pravica do zdravstvenega zavarovanja) štiriindvajset mesecev delovne dobe ali skupno najmanj šestintrideset mesecev v zadnjih štirih letih, če je delovno razmerje prekinjal.

Če je zdravstveni zavarovanec ali član njegove družine izpolnil ta pogoji, ima pravico do izdelave novih zob ali do zobne prevleke (krone).

Zobna prevleka je lahko iz okrilata (masa, ki je po barvi podobna naravnim zobem), auropala (vrsta kovine, po barvi podobna srebru) ali zlata. Če se prevleka izdelava iz zlata, mora zavarovanec plačati razliko med ceno auropala in ceno zlata (to se pravi, da mora še nekaj doplačati). Zobni zdravnik v določenem primeru odredi, katera vrsta materiala se bo uporabila za izdelavo prevleke.

Socialno zavarovana oseba ima pravico do zobne prevleke (krone) iz zgoraj navedenih materialov v sledečih primerih:

1. če je zobna krona že tako razpadla, da plombiranje takega zoba ne bi bilo dovolj, da se zob očuva;
2. če damo zobno prevleko na zobe, ki so nosilci fiksne proteze (nosilci mostička) ali
3. na zobe, ki nosijo kljukice delne proteze;
4. če to zahteva položaj zoba (kadar je zob zuraž ali znotraj zobnega loka, kar zavisi od slučaja);
5. če je pri pacientu potrebno napraviti tako imenovano povišanje ugriza, o čemer odloča zobni zdravnik.

To so slučajji, ko ima zdravstveno zavarovana oseba pravico do izdelave zobne prevleke.

Doba trajanja zobne prevleke

Po pravilniku o indikacijah za zobno protetično pomoč je trajnost zobne prevleke in stabilne proteze ali mostička (če je prevleka v sklopu mostička in je izdelana iz polplemenite kovine, kot je n.pr. auropal) štiri leta. Zobne prevleke, ki nosijo kljukice delnih pomičnih protez, trajajo najmanj tri leta. Pri zobnih kronah, ki so izdelane iz okrilata, pa je trajnostna doba najmanj dve leti.

Novi zobje se izdelujejo socialno zavarovani osebi v vseh slučajih razen:

1. če manjka samo en zob med kočnikom in ličnikom (če je to prvi ličnik, ima zavarovaneec pravico do izdelave mostička);
2. če se izdelava delna proteza, ki se lahko jemlje iz ust, potem v slučaju, da manjkata dva zadnja zoba (kočnika) na eni ali obeh čeljustih zavarovaneec nima pravice do izdelave novih zob, razen če mu manjka po en ličnik in en kočnik;
3. če gre za privesek z grizno površino kot nadomestek kočnika ali ličnika oziroma privesek, ki nosi zob odzadaj (izdelava priveska je dovoljena le tedaj, kadar je privesek stranski sekalec).

Peti člen pravilnika o indikacijah za zobno protetično pomoč pravi: Če zdravstveno zavarovani osebi manjkajo poleg drugih zob še trije zobje drug za drugim; se ji napravi po pravilih snemalna proteza (to je delna pomična proteza), ki jo lahko jemljemo iz ust. Isti pravilnik pravi, da se lahko napravi mostiček, kadar manjkajo trije ali štirje zobje na eni strani, a se razdalja, čeljustni lok in čvrstina zob-nosilcev mostu primerne, in garantira, da bo ta most izdržal dobo štirih let. O vsakem takem primeru odloča zobni zdravnik, ker je on tudi odgovoren za trajnostno dobo proteze, razen če nastopijo anatomske-patološke spremembe, ki skrajšajo trajnostno dobo zobne proteze.

Predno se zobni zdravnik odloči za zobno protezo, se mora prepričati, če so vsi zobje, ki se jih ne da več popraviti, izdrti, če so vsi zobje zaplombirani ali če je treba katerega rentgensko slikati. Komunalni zavod za socialno zavarovanje in njegove komisije namreč zahtevajo, da se pri zobno zdravniškem delu v ustih upošteva nek do-

ločen vrstni red.

Ne bo odveč, če pacienti vedo za ta vrstni red, da se pri zobnem zdravniku ne bodo vodile nepotrebne diskusije in s tem izgubljal čas. Po pravilu je treba pacientu najprej nuditi prvo pomoč, to je rešiti ga bolečin v najkrajšem času. Potem pride na vrsto odstranjevanje zobnega kamna, nato pa zdravljenje in plombiranje zob. Ko se odločimo za nove zobe, so v določenih primerih potrebne razne priprave, kakor ravnanje zobnega loka in drugo, predno preidemo k jemanju mere za nove zobe. To se pravi, šele tedaj, ko so predhodna dela opravljena, lahko preidemo na izdelavo novih zob oziroma zobne proteze.

Kot nosilec mostu je dovoljeno uporabiti modrostni zob, če je le-ta dovolj čvrst in lahko vzdrži garantno dobo 4 let, katero ta pravilnik predvideva. O tem mora seveda odločiti zobni zdravnik. Prav tako je dovoljeno narediti most, kadar manjkajo štirje sprednji zobje, to je vsi štirje sekalci. Pacient oziroma socialno zavarevana oseba ima pravico do mostu tudi v slučaju, kadar mu manjka prvi ličnik.

Omenjeni pravilnik predvideva, da se lahko izdelajo tudi začasne delne in popolne proteze pri tistih zavarevanecih, ki z ozirom na svoj poklic morajo imeti v najkrajšem času zobe (glasbeniki, igralci, ljudje ki nastopajo v javnosti itd.), kakor tudi pri onih, pri katerih bi pomanjkanje zob izzvalo poslabšanje zdravstvenega stanja (bolan želodec itd.). Splošno znano je dejstvo, da se mora po odstranitvi zob čakati še mesec ali več, da bi se rane lepo zarasle, tako da bi novi zobje lahko vzdržali svojo dobo trajanja. Pri prej omenjenih ljudeh se ne more čakati toliko časa, ampak je treba zobe narediti takoj. Samo v tem slučaju je njihova doba trajanja zmanjšana in znaša za delno protezo eno leto, za popolno protezo pa dve leti. Po preteku te dobe se lahko izdelava nova proteza, ki je stalna. Rok trajanja je za delno protezo najmanj tri leta, za popolno pa najmanj pet let.

Standardni materiali za izdelavo zobno protetičnih del

Omenjeni pravilnik predvideva v 7. členu sledeče standardne materiale, iz katerih se smejo izdelovati zobno protetska dela: za prevleke in fiksne proteze (mostove) polplemenite legure (auropal, palader) in akrilat; za zobne fasete akrilat in porcelan; za pomične proteze akrilat, kavčuke in polplemenite legure; za tako imenovane skelotirane proteze pa se uporabljajo legure kroma, kobalta, molibdena in podobno.

Drugi člen navedenega pravilnika predvideva možnost izdelave tako imenovane lite plombe (inleja), izdelavo opturatorja (to je pripomoček, ki izpolnjuje defekt na čeljustni kosti) ter izdelavo opornic pri paradentoznih zobeh (to je lita šina, ki povezuje vse razmajane zobe v čeljusti in jim na ta način podaljšuje življensko dobo). Predvideno je tudi, da se lahko izdelujejo avtohtonski aparati, ki služijo za izravnavanje nepravilne lege zob ali za razširjenje čeljusti pri otrocih, da bi stalni zobje zrastle pravilno ali da bi se oni, ki so že zrastle, vrnili v svoj naravni položaj. Pri otrocih večkrat zobje zrastejo eden preko drugega ali pa zavzame en zob mesto dveh, tako da drugi zob nima kje zrasti in potem zraste na nepravem mestu v čeljusti. O upravičenosti izdelave zgoraj omenjenih aparatov in pripomočkov odloča zdravniška komisija komunalnega zavoda na predlog zobnega zdravnika.

Doba trajanja zobno protetičnih del teče od trenutka, ko je zobna proteza vstavljena pacientu v usta. Takrat v ambulanti na odgovarjajoči strani zdravstvene knjižice vpišejo kakšne vrste zobno protetično delo je bilo opravljeno ter datum in žig ambulante. Zavarovanec po izteku te dobe lahko dobi nove zobe šele tedaj, ko zobni zdravnik ugotovi, da je most ali stara proteza postala neuporabna.

Kako pa stoji stvar, če postane nov zob neuporaben pred iztekom trajnostne dobe? 8. člen pravilnika pravi, da se v tem primeru lahko napravi novo zobno protetično sredstvo, če je prejšnje postalo neuporabno zaradi anatomske patoloških in funkcionalnih sprememb, o tem pa odloča zdravniška komisija na osnovi 4. točke 1. stavka 109. člena Zakona o zdravstvenem zavarovanju. Po 9. členu pravilnika o indikacijah za zobno protetično pomoč, odloča skupščina komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev, s svojim pravilnikom, ki je osnovan na 32. in 102. členu zakona o zdravstvenem zavarovanju, o načinu obračunavanja stroškov ali povračilu stroškov, kadar je zobno protetično sredstvo napravljeno iz materiala, ki se ne prišteva v standardne. Če so n.pr. pacientu napravili nove zobe iz zlata, je pacient moral v zobni ambulanti plačati razliko v ceni med auropalom, ki je cenejši, in med zlatom. Ta razlika znaša za gram približno 400 din. Pacient je moral razliko doplačati zato, ker se zlato ne šteje med prej povedane standardne materiale za izdelavo zob. V drugem primeru je n.pr. pacient oziroma zavarovanec sam prinesel zlato, iz katerega želi imeti zobe. To se pravi, da je zavarovanec sam dal material za izdelavo zob, vendar mu po pravilniku iz Uradnega lista št. 51/62 pripada polplemeniti material iz auropala, katerega cena je okoli 600 din. Zaradi tega mu bo na osnovi obvestila

zobna ambulante, kjer je dal delati nove zobe, socialno zavarovanje izplačalo ceno auropala, katerega bi bilo dolžno dati. Ker pa je namesto auropala uporabljeno zavarovančevo zlato, mu socialno zavarovanje izplača ceno auropala. Navadno se računa, da gre v eno prevleko okoli 1,80 gramov auropala ali paladora (polplemenite legure).

Pred pravilnikom o zobno protetičnih delih, objavljenem v Uradnem listu SFRJ št. 51/62, ki je začel veljati 1. januarja 1963, je veljal pravilnik o zobno protetičnih delih, objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 11/55.

Milan Popovič,
zobni zdravnik.

VNUTRJE ŽELODCA

Med vsakodnevne paciente v ambulanti splošne prakse vsekakor spadajo tudi pacienti, ki trpijo zaradi želodca. To so navadno pacienti, ki imajo težave že dalj časa in pri katerih se te težave izmenično poležejo in se po daljšem času znova pojavijo. Težave so raznovrstne, pacienti imajo najpogostejše bolečine v žlički, peče jih zgaga, povračajo, imajo slab apetit, čutijo napetost v trebuhu, imajo pa tudi težave, ki niso v direktni zvezi z želodcem, kakor je glavobol, suha usta, splošna slabost itd.

Da bi lažje razumeli razne bolezenske pojave, bom opisal najvažnejše elemente zgradbe in funkcije želodca.

Želodec je del prebavne cevi, ki se raztega od ust do izhoda debelega črevesa. Želodec je vrečaste oblike in je zgrajen iz večih slojev mišic in sluznice. Mišice in sluznica imajo važno nalogo v prebavi, spremembe pri njih izzovejo tudi spremembe v prebavi. Želodec ima številne funkcije: prebavlja hrano in ima v zvezi s tem važno vlogo v presnavljanju (metabolizmu) mineralov in vitaminov (o pomenu mineralov in vitaminov smo pisali v eni od prejšnjih številčk biltena). Nadalje ima želodec

antiseptično in detoksikacijsko vlogo. Glavna naloga želodca pa je vsekakor prebavljanje.

Kaj je prebava? Prebava je kemični proces razkroja hrane na enostavne kemične elemente, ki potem preidejo v krvni obtok in služijo organizmu za izgradnjo in zaščito ter vir energije.

Proces prebave se ne začne šele v želodcu, temveč že pri samem pripravljanju hrane (kuhanju in pečenju). Pravilno pripravljena hrana olajša nadaljni proces razkroja, poleg tega pa dobro in okusno pripravljena hrana deluje kot stimulator za nadaljnji potek prebave v želodcu.

Proces prebave se nadaljuje v ustih, kjer se hrana mehanično zmelje in razdrobi. Pravilno zvečenje in zdravo zobovje ima zato velik pomen.

V ustih se izloča ferment ptialin, ki aktivno sodeluje pri razkrojanju škroba, ker bomo v tem članku pogosto omenjali besedo ferment, bom na kratko objasnil, kaj je to. Fermenti so kemične aktivne snovi, ki sodelujejo pri razkrojanju kompleksnih organskih snovi v kemično enostavnejše elemente. Hrana prehaja iz ust v želodec, vendar s tem potovanje hrane še ni končano. Proces prebave se nadaljuje nato v črevesju, pri čemer sodelujejo fermenti in sokovi iz trebušne slinavke, žolčne kisline in jeter, fermenti iz črevesnih žlez in končno črevesne bakterije.

Z ozirom na mehanizem in na stalne dražljaje ni čudno, da pride v prebavnem sistemu pogosto do bolezenskih pojavov. Med najpogostejše bolezenske pojave spada vnetje želodca ali gastritis.

Gastritis je lahko akutno ali kronično obolenje. Medtem ko je akutni gastritis redkejši in ne predstavlja večjega problema za zdravnika, je kronični gastritis zaradi svojega dolgotrajnega poteka, težkega zdravljenja in zaradi svoje pogostnosti velik problem za zdravnika, prav tako pa tudi za pacienta.

Akutni gastritis lahko povzročijo zunanji in notranji faktorji. Zunanji vzrok je lahko hrana, okužena z bakterijami, prevročna hrana, kemično zastrupljena hrana, velika količina dražljivih snovi, kot so poper, paprika, gorčica, hren itd.

Posebna vrsta gastritisa, ki ga povzročijo zunanji vzroki, je tako imenovani kaustični gastritis, kjer človek slučajno ali namenoma (samomor) vzame kaustično snov (lužine, kisline, lizol in slično). Diagnoza akutnega

gastritisa je enostavna. Znaki so: bolečine v žlički, slabost, povračanje, driska, suha usta, zadah iz ust, temperatura, občutljivost na pritisk itd.

Zdravljenje je enostavno in po strogi dieti obolenje mine brez posledic.

Kaustični gastritis je nekoliko težje zdraviti, ker je uspeh odvisen od količine in koncentracije kaustične snovi in od hitrosti intervencije.

Gastritis, ki ga povzroče notranji činitelji, je mnogo težji in nastane zaradi masovnega napada bakterij v teku kakšnega infekcijskega obolenja, n.pr. tifusa, dizenterije, pljučnice ali škardlatinke. Kakor sem že omenil, je akutni gastritis redkejše obolenje, ki pa vsekakor zahteva bolniško oskrbo. Zaradi redkosti tega obolenja in enostavne diagnoze tega obolenja, v ambulantni praksi nimamo mnogo takih problemov.

(se nadaljuje)

Dr. Josip Pavlovič

POTOVANJE V SOFIJO IN CARIGRAD

Na kompasovem prospektu za potovanje v Sofijo in Carigrad sem prečitala sledeči propagandni odstavek: "Izletniki si bodo poleg Sofije ogledali Carigrad, največje mesto Turčije in edino mesto na svetu, ki leži na dveh celinah. To mesto leži ob vходу legendarne morske poti skozi Bospor, ki povezuje Marmorno in Črno morje. Carigrad je največje trgovsko, industrijsko in turistično središče Turčije. Zgrajen je na sedmih gričkih, ki se dvigajo nad Marmornim morjem, Bosporom in Zlatim Rogom. Carigrad je čudovito mesto, polno spominov na slavno preteklost in pravljici Orijent". Po kratkem premišljevanju sem se odločila, da se prijavim, čeprav sem morala za ta izlet od dvanaestih mesečnih prejemkov vložiti po 5.000 din v hranilno knjižico, to se pravi, da je bila cena devetdnevnega izleta 60.000 din. V nestrpnem pričakovanju sem čakala dan odhoda - 19. avgust. Ker je bil odhod ob 3. uri zjutraj iz Ljubljane, sem v Ljubljani prenočila, kajti vedela sem, da je pred mano dolga in naporna pot. V tej zgodnji jutranji uri sem odšla v Kompasovo poslovalnico, kjer smo imeli zbirališče. Pred

poslovalnico je stal moderan Kompasov avtobus, v poslovalnici pa je bilo polno potnikov, ker je zunaj močno deževalo. Z veliko radovednostjo sem si ogledovala svoje sopotnike. Kar kmalu sem ugotovila, da so to predvsem starejše osebe in da nikogar ne poznam. Vodič nam je razdelil potne liste, prečital, kdo sedi na katerem sedežu v avtobusu in razložil, da bomo sedeže menjali vsakih 300 km. Mirno smo vstopili v avtobus; videti je bilo, da smo si vsi tujci. Med vožnjo do Zagreba je deževalo, mi pa smo se trudili, da bi spali. V Beogradu je bil vroč poletni dan in uslužbenka poslovalnice Kompas v Beogradu nam je med krožno vožnjo po Beogradu razlagala zanimivosti mesta in nas opozarjala na najvažnejše stavbe v Beogradu. Nadaljnja pot do Niša je bila zelo utrudljiva. Bilo je zelo vroče, toda nikjer ob cesti ni bilo postajališča, kjer bi si lahko utešili močno žejo. Zato smo krenili na stransko cesto in se odpeljali v Paračin. Paračin nas ni razočaral. Posedli smo v lepi restavraciji, kjer smo bili hitro postreženi s hladno pijačo. Kaj kmalu smo morali nadaljevati pot, ker smo imeli v Nišu rezervirano prenočišče. V Nišu smo večerjali in prenočili v modernem hotelu Park. Pri večerni svetlobi smo si ogledali Niško trdnjavo in samo mesto. Na korzu je bilo veliko ljudi, verjetno zato, ker je bila nedelja. Pred našim hotelom pa je igrala godba in poslušali smo tudi petje. Naslednji dan smo si pred odhodom iz Niša ogledali Čele-kulo z vzdanimi lobanjami Srbov, ki so padli v upor leta 1809. Niški paša je poslal njihove nagačene glave sultanu v Carigrad, lobanje pa je dal vzdati v stene Čelekule.

Pot smo nadaljevali po zelo slabi cesti preko Pirota v Dimitrovgrad na našo državno mejo. Z nestrpno radovednostjo smo čakali v avtobusu, ko je vodič odnesel naše potne liste v moderno ~~lepo~~urejeno carinarnico. Kmalu je prišel carinik in nam dovolil, da smo izstopili. Pokazal nam je v bližini majhno restavracijo, šofer pa je imel možnost, da si opere avtobus. Izletniki, ki smo imeli s seboj foto aparate, smo morali vpisati v potne liste številke aparatov. Pri odhodu nam je carinik zaželel srečno pot in pripomnil, da imajo na tem državnem prehodu malo turistov. Predvsem je tukaj promet s tovornimi avtomobili, ki prevažajo razno blago. Nekaj metrov dalje od naše državne meje je bolgarska meja. Tukaj si novo carinsko stavbo šele gradijo. Sedaj imajo zelo majhno staro hišo. Bolgarski carinik nas je v srbohrvaščini prijazno pozdravil in z veseljem povedal, da smo Jugoslovani in Bolgari prijatelji. Hitro nam je potrdil potne liste in nam prav tako zaželel srečno pot. Kar čudno se nam je zdelo, da nam nikjer ne pregledujejo kovčkov; sicer pa smo bili prepričani, da nas najhujše še čaka na turški meji. Vodič nas je opozoril,

da moramo premakniti kazalce na urah za eno uro naprej, kar smo seveda tudi storili. Ko smo se peljali prve kilometre po Bolgariji, smo se trudili, da bi razložili razliko v pokrajini med Jugoslavijo in Bolgarijo. Toda tudi tukaj smo videli le revno pokrajino ter tu in tam veliko čredo ovac s pastirjem in ovčarjem kot pri nas od Pirota do Dimitrovgrada. Le kje so plantaže vrtnic, smo se spraševali. Cesta je bila ravna in gladka, hitro smo se bližali glavnemu mestu Bolgarije - Sofiji. V predmestju smo že videli urejene vrtničke z vrtnicami, ki so že odcvetele. V Sofiji smo se ustavili pred hotelom Moskva, v katerem smo pozneje prenočili. Tukaj nas je čakal bolgarski vodič, vstopil je v naš avtobus in nam med krožno vožnjo po mestu razkazoval najbolj znamenite stvari v Sofiji. Najprej nam je obrazložil, da ima Sofija približno 700.000 prebivalcev in da leži ob vznožju gore Vitoša. Poudaril je, da je Bolgarija socialistična država; kmetje so svojo zemljo oddali v zadruge, obdržali so si le ohišnice. Pri ogledu mesta smo si med drugim ogledali tudi cerkve, kot n.pr. cerkev svete Sofije, ki je bila zgrajena v 6. stoletju, cerkev svete Nedelje, rusko cerkvico in najlepšo cerkev v Sofiji, ki je posvečena Aleksandru Nevskemu. Ogledali smo si tudi zelo lepo urejen mestni park, v katerem je postavljen visok spomenik, posvečen osvobojenju in zmagi nad fašizmom. Ogledali smo si tudi samo zunanost stavbe, kjer je v mavzoleju shranjeno telo bivšega predsednika vlade Bolgarije Georgija Dimitrova, ki je umrl leta 1949 v Moskvi. Nato smo se odpeljali na goro Vitoša, od koder smo imeli zelo lep razgled na Sofijo. Sofija ima zelo široke ceste in ob njih nasajeno zelenje ter zelo velike površine parkov. Če pogledamo Sofijo z gore Vitoša, imamo občutek, da je združenih več mest v eno samo. Po vrnitvi z Vitoše v Sofijo smo odšli skupaj na večerjo v velik moderen hotel "Bulgarija". Kar kmalu smo bili postreženi. Za predjed smo dobili majonezo, obloženo s zvežami kumarami, nato meso v čebulovi omaki, kot oblogo sladko zelje in pečen krompir, na koncu večerje pa še dve lepi breskvi. Z večerjo smo bili zelo zadovoljni, morda tudi zato, ker smo poslušali prijetno glasbo in gledali soliden ples. Moderni plesi v javnih lokalih niso dovoljeni. Z natakariji smo se kar lahko pogovarili z našo jugoslovanščino. Opazili pa smo, da natakariji vse goste tikajo in nazivajo s "tovariš". Meni se je kmalu po večerji predstavila mlada damica. Povedala mi je, da je Rusinja, doma iz Kijeva in da sedaj živi v Sofiji. Nato mi je pričela pripovedovati o lepoti ruskih mest, toda najin pogovor je bil bolj težaven, ker je govorila v ruščini, jaz pa v jugoslovanščini. Pozneje sem se v tem hotelu pogovarjala tudi z nekim Grkom, ki sedaj tudi živi v Sofiji. S tem gospodom je pogovor lažje potekal, ker je znal srbohrvatsko. Občutek, da sem v Sofiji prvič in verjetno zadnjič,

mi je popolnoma pregnal utrujenost in zaspanost. Čeprav je bilo že pozno ponoči, sem hodila po Sofiji in si ogledovala izložbe. V hotelu Moskva smo imeli udobno sobo, tako da smo se lahko umili in naspali.

Naslednje jutro smo nadaljevali pot proti mestu Plovdiv, ki leži na desni obali reke Marice in je po velikosti drugo mesto Bolgariji. Plovdiv je trgovsko in industrijsko središče, v katerem prirejajo tudi mednarodne sejme. Tu je najbolj znana tovarna strojev, industrija čevljev, tekstilna industrija in predelava rožnega olja. Stari predel mesta Plovdiv je posebno znan po zidanih hišah v tipičnem bolgarskem stilu. Hiše so spodaj ožje kot zgoraj in vsako nadstropje je zidano nekoliko navzven. V Plovdivu smo se zadržali samo dve uri in smo si mesto ogledali brez vožnja. Dobili smo le prospekt mesta. V avtobus smo vstopili polni prijetnih vtisov. Med vožnjo smo nato pozorno gledali skozi okna in videli samo kompleksno obdelavo polja. Tukaj je zemlja bolj rodovitna kot pred Sofijo. Videli smo tudi več nasadov vrtnic, ki pa so že odevetele.

Okrog 16. ure smo prišli na bolgarsko-turško mejo. Bolgarski cariniki nam zopet niso delali težav, kar hitro so nam potrdili potne liste. Vodič nas je opozoril, da moramo zopet premakniti kazalce na urah za eno uro naprej. Na turški meji nas je sprejel pravi Turek s črnimi očmi in seveda tudi brke je imel. Tudi tukaj smo lahko izstopili iz avtobusa in posedli na klopi v prijetno senco, kajti bil je zelo vroč dan. Po enournem čakanju smo dobili dovoljenje za prehod turške meje. Obdarili so nas z mnogimi turističnimi prospekti in tudi tu so nam povedali, da smo prijatelji. Med vožnjo po Turčiji sem dobila vtis, da je to bolj revna pokrajina in da vlada velika suša, saj so bili travniki in polja kar rjavkasti.

Še pred večerom smo prišli v mesto Edirne, ki ima približno 30.000 prebivalcev. Edirne ima lepo geografsko lego, kožno industrijo in proizvodnjo rožnega olja. Imed več džamij je najlepša Selimiya, ki je bila sezidana leta 1547. To džamijo je projektiral znani turški arhitekt Sinana. Zelo smo jo občudovali in ko nam je vodič povedal, da bomo v Carigradu videli še lepše, smo si mislili, da to sploh ni mogoče, pa vendar je bilo tako. V Edirnu se je kar hitro zmračilo, zato smo tudi mi kmalu odšli naprej proti Carigradu. Postali smo zelo utrujeni od dolge vožnje in vtisov. Trudili smo se, da bi kar na avtobusu malo zaspali. Nekaterim je to uspelo, toda jaz sploh nisem mogla zapreti oči. Povsod je bilo toliko za videti, čeprav je bila trdna tema. V močno razsvetljen Carigrad smo prišli ponoči ob 0,30 uri. Prenočišča smo imeli rezervirana v hotelu Marmara. Hotel stoji v središču mesta in je bil

zgrajen po vojni. V recepciji so nas kar hitro razdelili v sobe za dve ali tri osebe. Toda sopotniki, ki so prvi dobili ključe, so se hitro vrnili v recepcijo in vstrajno prosili sobe z oknom. Vse vprek je bilo slišati "dam vseh 50 turških lir za sobo z oknom". To me je vznemirilo in stopila sem naprej po širokem hodniku. Videla sem, da so pri vseh sobah vrata steklena in na stežaj odprta. V sobah so ljudje sladko spali. Jaz sem dobila sobo v četrtem nadstropju za tri osebe skupaj. Z veliko radovednostjo sem vstopila. Tla so bila iz terace, postelje železne, v sobi je bil tudi vodovod in na veliko prese- nečenje okno in vrata na dolgo in široko teraso s pogledom na glavno ulico. Kakšna sreča! Toda kmalu sem zaslišala smrčanje in premikanje oseb v posteljah. Spoznala sem, da je to skupna terasa za vse cete. Potrudili smo se pač razumeti, da smo v Turčiji. Naša dolžnost je bila, da smo se vsemu prilagodili. Čeprav so bila vrata odprta na skupno teraso, smo hitro in mirno zaspali.

(se nadaljuje)

Slava Jakše

PRAVILNA REŠITEV NOVOLETNE NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno:

1. in 67. vsem sodelavcem želimo srečno novo leto, 16. rolat, 17. slani, 18. vrela, 19. vratar, 21. Ava, 22. pre- pis, 23. itn, 24. TAM, 26. ero, 27. Isa, 28. Ca, 29. ovsen, 30. Kropa, 32. at, 33. svet, 34. Sana, 36. več, 37. ing., 39. rabi, 41. osti, 44. on, 46. ranim, 48. porta, 50. Po, 51. Noe, 53. rja, 55. jek, 56. Kim, 57. osnoye, 59. las, 61. Napoli, 63. Vidka, 64. kamen, 66. nosan.

Navpično:

1. vravica, 2. sorta, 3. elan, 4. mat, 5. statve, 6. DS, 7. Ela, 8. lava, 9. Ana, 10. vi, 11. Evropa, 12. mre, 13. žepi, 14. elisa, 15. lasati, 20. rastlinje, 22. prostor, 25. me, 26. Er, 29. ovčar, 31. Anita, 33. ser, 35. Ani, 38. ponovi, 40. barvar, 42. stkano, 43. domino, 45. nosim, 47. ia, 49. oj, 50. Pilat, 52. Endo, 54. Samo, 56. kose, 58. oks, 59. lan, 60. sen, 62. pol, 64. KČ, 65. no.

Za nagradi za pravilno rešitev nagradne križanke sta bila izžrebana Andrej Uhan (knjiga) in Jovo Grubiša (nativno pero).

Tretja nagrada ni bila podeljena, ker sta bili od vseh prejetih rešitev samo dve pravilni.

NAŠA KRONIKA

Poročili so se:

Katica Mlinarič - poročena Vancas, Danica Kralj - poročena Pirnar, Anica Brjavec - poročena Novak, Cveta Bojanc - poročena Fink, Cveta Bojanc in Alojz Kavšček, Pavla Kastelic in Herman Koprivnik in Peter Kumer.

Novoporočencem želimo veliko sreče in zadovoljstva ter najlepše čestitke !

Rodile so:

Mimica Travižan - dečka, Fani Ravbar - dečka, Marija Vidnjevič - deklico, Štefka Orlič - deklico, Anica Štefanič - deklico in Martina Dumešič - dečka.

Mladim mamcam in novorojenčkom želimo veliko zdravja in najlepše čestitke !

V podjetje so prišli:

Slavko Vraničar, Ivan Jakljevič, Alojz Malešič, Rudi Vraničar, Anton Slanc, Jože Kočavar, Anton Kostelc, Henrik Sušanj, Zvonimir Župevec, Jožefa Jakše, Anica Springer in Jožefa Turk.

Novim članom našega delovnega kolektiva želimo mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva !

Podjetje so zapustili:

Jože Rozman, Ivan Intihar, Maks Zupančič, Helena Kous in Adolf Grandovec

Dne 1.2.1964 je stanje zaposlenih 818. Od tega je 333 moških in 485 žensk.